

Verordening Duurzaamheidssubsidie Zoeterwoude 2019

Registratie nr.: to/Z18-019345-29678

De raad van de gemeente Zoeterwoude;

Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van 6 november 2018 inzake de Verordening Duurzaamheidssubsidie Zoeterwoude 2019;

Gelet op artikel 149 van de Gemeentewet en artikel 4:23 van de Algemene wet bestuursrecht,

BESLUIT:

Vast te stellen de Verordening Duurzaamheidssubsidie Zoeterwoude 2019, luidende aldus,

Verordening Duurzaamheidssubsidie Zoeterwoude 2019

Hoofdstuk 1 Algemene bepalingen

Artikel 1 Begripsbepalingen

Voor de toepassing van deze verordening, wordt verstaan onder:

- a. *Aanvrager*: Woningeigenaar of huurder
- b. *Bestaande woning*: een voor bewoning bestemd gebouw dat ook bewoond wordt. De woning beschikt over een eigen; toegang, keuken, douche en wc. De woning moet kadastraal gelegen zijn in de gemeente Zoeterwoude en opgeleverd zijn voor de publicatiedatum van deze verordening.
- c. *College*: het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Zoeterwoude.
- d. *Dakconstructie*: samenstelling van balken (hout of staal), regels en bebording die sterk genoeg zijn om de dakbedekking van een gebouw te dragen en de wind-/ regen-/ en sneeuwbelasting op te vangen.
- e. *Duurzaamheidsmaatregel of maatregel*: energiebesparende, duurzaam energieopwekkende of klimaatbestendige maatregel of voorziening zoals opgenomen in bijlage 1.
- f. *Gereedmelding*: een verzoek van aanvrager tot het definitief vaststellen van het subsidiebedrag door middel van een digitaal gereedmeldingformulier met bijbehorende bewijsstukken (betalingsbewijs en factuur).
- g. *Gescheiden rioolstelsel*: het openbaar riool met een buizenstelsel voor de afvoer van hemelwater en een buizenstelsel voor de afvoer van het overige afvalwater.
- h. *Geveltuin*: strook tuin met verticaal groeiende planten tegen de buitenmuur van een bestaande woning of verharde erfafscheiding, op of langs de contour van de kadastrale grens;
- i. *Groen dak*: dak, met een vegetatiepakket, dat is opgebouwd uit een wortelwerende laag, een drainagelaag, een substraat laag en een vegetatielaag met droogte-resistente soorten. Het dak mag geen gebruiksfunctie hebben, welke de werking van het groene dak belemmerd.
- j. *Klimaatbestendige maatregel*: maatregel die verband houdt met een vertraagde afvoer en met het vasthouden van regenwater, zoals opgenomen in bijlage 1 tabel 4.
- j. *Normbedrag*: de subsidievergoeding per eenheid voor een duurzaamheidsmaatregel of voorziening zoals opgenomen in bijlage 1, tabel 1,2,3 of 4.
- k. *Onderhoud*: herstel of vervanging van delen van de woning waarbij het wooncomfort gelijk blijft.
- l. *Postcoderoosregeling*: regeling voor kleinverbruikers wonend in een postcode plus de direct aangrenzende postcodegebieden waarin de lokale duurzame energieproductie-installatie ligt, met een maximaal eigen verbruik van 10.000 kWh per jaar. De kleinverbruikers zijn leden van coöperaties of verenigingen van eigenaren en komen in aanmerking voor een verlaging van de energiebelasting, omdat zij samen eigenaar zijn van een lokale duurzame energieproductie-installatie.
- m. *Raad*: de gemeenteraad van de gemeente Zoeterwoude.
- n. *Regenwaterriool*: gemeentelijk rioolstelsel dat alleen bedoeld is voor de afvoer van regenwater en onderdeel is van gescheiden rioolstelsel.
- o. *Subsidieplafond*: het bedrag dat door de gemeenteraad ten hoogste beschikbaar is gesteld voor het verlenen van subsidies op grond van deze verordening.
- p. *Subsidievaststelling*: het besluit van het college waarbij de hoogte van de verleende subsidie wordt vastgesteld.
- q. *Subsidieverlening*: het besluit van het college dat een aanspraak op een subsidie verschaft.
- r. *Werkelijke kosten*: het totaal aan kosten voor de aanvrager voor het (laten) uitvoeren van de duurzaamheidsmaatregel of voorziening waarvoor subsidie is aangevraagd.
- s. *Woningverbetering*: de aangebrachte maatregelen of voorzieningen leiden tot meer woongenot van de woning.

- t. *Wooneenheid*: Een deel van een tot woning bestemd gebouw dat vanuit bouwtechnisch oogpunt gezien, blijvend is bestemd voor permanente bewoning door een particulier huishouden en dat voldoet aan alle criteria die van toepassing zijn op woningen.

Artikel 2 Doelstelling verordening

Deze verordening heeft tot doel het stimuleren van duurzaamheidsmaatregelen, in de lijn van het milieubeleid van de gemeente Zoeterwoude:

1. een verlaging van de energievraag, dan wel een vermindering van de CO₂-uitstoot;
2. het verhogen van het aandeel duurzame energie in de energievoorziening van de gebouwde omgeving;
3. het klimaatbestendiger maken van de gebouwde omgeving.

De ambitie op lange termijn is, omschreven in het energieakkoord Holland Rijnland, om in 2050 als regio Holland Rijnland energieneutraal te zijn.

Artikel 3 Uitsluitingen

Deze verordening is niet van toepassing op:

1. verzorgingshuizen als bedoeld in de Overgangswet Verzorgingshuizen;
2. zorginstellingen (ziekenhuizen, verpleeginstellingen etc.);
3. recreatiewoningen die als zodanig geregistreerd staan;
4. woningcorporatie volgens artikel 19 van de woningwet;

Artikel 4 Subsidieplafond

1. De raad heeft voor het jaar 2019 een bedrag van € 115.000,- en voor het jaar 2020 een bedrag van € 115.000,- vastgesteld, tot welk bedrag subsidies kunnen worden verleend.
2. Met ingang van het jaar 2021 wordt het subsidieplafond jaarlijks via de gemeentebegroting voor het betreffende kalenderjaar vastgesteld.
3. Het subsidieplafond wordt als volgt verdeeld:
 - a. subsidieaanvragen worden behandeld op volgorde van binnenkomst;
 - b. wanneer de aanvrager vanwege ontbrekende informatie krachtens artikel 4:5 van de Algemene wet bestuursrecht de gelegenheid heeft gehad de aanvraag aan te vullen, geldt als datum van binnenkomst van de aanvraag de datum waarop alle gevraagde informatie is ontvangen.

Artikel 5 Bevoegdheid college

Het college is bevoegd om:

1. de percentages, normbedragen en maximale bedragen in bijlage 1 aan te passen;
2. de in bijlage 1 vermelde lijst van maatregelen uit te breiden en/of in te korten;
3. aanvullende informatie te vragen die nodig is ter beoordeling van de aanvraag;
4. aan een toekenningsbesluit nadere voorwaarden en verplichtingen te verbinden.

Artikel 6 Subsidietoekenning en toepassingsbereik

1. Het college kan voor het treffen van specifieke duurzaamheidsmaatregelen aan een bestaande woning/gebouw een subsidie verlenen. Deze duurzaamheidsmaatregelen zijn limitatief opgenomen in bijlage 1.
2. Per woning/gebouw kan meerdere malen subsidie worden aangevraagd gedurende de looptijd van deze verordening.
3. Het subsidiebedrag per woning bedraagt maximaal € 2.500,- . Wanneer de woning gebouwd is voor 1945 is dit subsidiebedrag maximaal € 5.000,-. Alle combinaties van maatregelen zijn mogelijk. Een eerder vastgestelde subsidie op basis van deze verordening wordt in mindering gebracht op het maximaal toe te kennen subsidiebedrag van € 2.500,- of € 5.000,- en op het maximaal toe te kennen subsidiebedrag per maatregel.
4. Voor een subsidie komt in aanmerking: een eigenaar of huurder, van een woning in Zoeterwoude; optioneel gemachtigd door een VvE.

Artikel 7 Zelfwerkzaamheid (doe het zelf/aanvullende bepalingen bij zelf uitvoeren van maatregelen)

1. De in bijlage 1, tabellen 1, 2, 3 en 4, genoemde maatregelen mogen door aanvrager zelf worden uitgevoerd. In dat geval wordt alleen over de materiaalkosten subsidie verstrekt.
2. De aanvrager die in eigen beheer deze maatregelen aan de woning aanbrengt, voert de werkzaamheden aan de hand van deskundig advies of begeleiding goed en veilig uit.

Hoofdstuk 2 Procedure van aanvragen, verlenen en vaststellen van de subsidie

Artikel 8 Aanvraag subsidie

1. De aanvrager vraagt, voordat de voorziening of maatregel wordt geplaatst c.q. uitgevoerd, subsidie aan bij het college op een volledig ingevuld digitaal aanvraagformulier, beschikbaar gesteld door het college.
2. De aanvraag bevat ten minste:
 - a. de naam en het adres van de aanvrager;
 - b. adres van de woning, als deze afwijkt van bovenstaande;
 - c. het emailadres van de aanvrager;
 - d. het bouwjaar van de woning;
 - e. het energielabel van de woning;
 - f. de datum van de subsidieaanvraag;
 - g. de beschrijving van de maatregelen waarvoor subsidie wordt aangevraagd;
 - h. een offerte of koopovereenkomst voor de aangevraagde duurzaamheidsmaatregel of voorziening;
 - i. het rekeningnummer van aanvrager;
 - j. een verklaring dat, indien voor een maatregel een vergunningsplicht is, hieraan voldaan is;
 - k. een ondertekening van de aanvrager;bij een eigenaar welke nog niet woont op het adres waar de subsidie voor wordt aangevraagd:
 - l. koopovereenkomst van de woning;
 - m. intentieverklaring dat de aanvrager de intentie heeft in de woning te gaan wonen;bij een huurder:
 - n. een toestemming van de verhuurder voor het treffen van de maatregelen;bij een verhuurder:
 - o.
 - i. en een renovatie aan een wooncomplex met minder dan tien woningen: een toestemming van de huurder voor het treffen van de maatregelen;
 - ii. en een renovatie aan een wooncomplex met tien of meer woningen: van minimaal 70% van de huurders een toestemming voor het treffen van de maatregelen
 - p. een ondertekening van de huurder voor de eventuele huurverhoging van de te treffen woningverbetering zonder de kosten voor (groot) onderhoud en eventuele te ontvangen subsidies, op basis van een redelijk afschrijvingstermijn;bij een VvE:
 - q. ondertekening van de ondertekeningsbevoegde van de VvE.bij duurzame energieproductie via postcoderoosregeling:
 - r. adres waar de lokale duurzame energieproductie geplaatst gaat worden;
 - s. een overeenkomst van de coöperatie met de eigenaar waar de zonnepanelen worden gelegd;
 - t. een offerte of koopovereenkomst voor de aangevraagde maatregelen met daaraan toegevoegd de ledenovereenkomst/financieringsovereenkomst met de coöperatie voor het samenhangende vermogen dat de aanvrager als lid van de coöperatie financiert.

Artikel 9 Afhandeling ontvangst

1. Het college bevestigt de ontvangst van de aanvraag voor een subsidie binnen 5 werkdagen;
2. Een onvolledig ingediende aanvraag wordt beschouwd als niet ingediend en hiervan wordt de aanvrager schriftelijk op de hoogte gesteld;
3. Indien de aanvraag niet alle gegevens bevat die het College voor het nemen van een beslissing noodzakelijk acht, stelt het college de aanvrager in de gelegenheid de aanvraag binnen een termijn van 4 weken volledig te maken. De datum van volledig zijn van de aanvraag wordt als de datum van binnenkomst beschouwd;
4. Het college handelt aanvragen in volgorde van binnenkomst af met toepassing van artikel 4, tweede lid.
5. Het college neemt binnen 8 weken na ontvangst van de aanvraag dan wel na het compleet worden van de aanvraag een beslissing;
6. Het college kan, onder vermelding van de reden, deze termijn eenmalig verlengen met 4 weken. De rechten van de aanvrager vervallen hiermee niet;
7. Uit overschrijding van de in lid 5 bedoelde termijn kan de aanvrager niet afleiden dat zijn aanvraag is of wordt gehonoreerd.

Artikel 10 Verlenen subsidie

Het college verleent subsidie door een beschikking af te geven onder de verplichting dat de maatregelen niet al zijn uitgevoerd voorafgaand aan de verlening van de subsidie;

Artikel 11 Afwijzen subsidie aanvraag en intrekken subsidietoekenning

Onverminderd het bepaalde in art 4:48 en art. 4:49 van de Algemene wet bestuursrecht wijst het college de subsidieaanvraag af indien:

1. het budget niet toereikend (meer) is om de aanvraag te honoreren, doordat het in artikel 4 van deze verordening opgenomen subsidieplafond bereikt is;

Onverminderd het bepaalde in art 4:48 en art. 4:49 van de Algemene wet bestuursrecht zal het college de subsidieaanvraag afwijzen of de subsidietoekenning alsnog intrekken, indien:

2. naar zijn oordeel gegronde redenen bestaan aan te nemen dan wel vastgesteld wordt, dat niet aan de voorwaarden en bepalingen van deze verordening inclusief bijlage wordt of zal worden voldaan;
3. een eventuele benodigde (omgevings-)vergunning niet verleend is;
4. in het kader van de aanvraag de aanvrager onjuiste of onvolledige informatie heeft verstrekt en de verstrekking van deze gegevens tot een onjuiste beschikking op de aanvraag zouden hebben of heeft geleid;
5. aanvrager failliet is verklaard of aan hem surseance van betaling is verleend, dan wel een verzoek daarvoor is neergelegd bij de rechtbank;
6. niet aan alle voorwaarden voor de verstrekking van de subsidie wordt voldaan;
7. is begonnen met het werk, **voordat** de aanvraag compleet is ingediend.

Artikel 12 Inhoud van de beschikking tot subsidieverlening

1. De beschikking vermeldt in ieder geval de hoogte van de subsidie;
2. De beschikking tot subsidieverlening vermeldt aan welke voorwaarden en verplichtingen moet worden voldaan en de termijn van 6 maanden waarbinnen de maatregelen of voorzieningen moeten zijn uitgevoerd of geplaatst en de gereedmelding digitaal moet zijn ingediend.
3. Het college kan aan de beschikking tot subsidieverlening nadere voorschriften en verplichtingen verbinden.

Artikel 13 Verzoek om vaststelling en afhandeling subsidie

1. De aanvrager meldt aan het college dat de werkzaamheden of activiteiten waarvoor subsidie is aangevraagd, zijn voltooid. Dit gebeurt via een volledig ingevuld, een door het college beschikbaar gesteld digitaal formulier.
2. De melding als bedoeld in het eerste lid is tevens de aanvraag om definitieve vaststelling en uitbetaling van de subsidie.
3. Voor bestaande woningen geldt dat de aanvrager de gereedmelding direct na afloop van de werkzaamheden doch uiterlijk binnen 6 maanden na het ontvangen van de beschikking tot subsidieverlening moet indienen.
4. Het college bevestigt binnen 5 werkdagen de ontvangst van de gereedmelding.
5. Het college neemt binnen 8 weken na ontvangst van de gereedmelding een besluit op de aanvraag tot vaststelling van de subsidie.
6. Het college kan, onder vermelding van de reden, deze termijn eenmalig verlengen met 4 weken.
7. Bij de melding moet minimaal, naast een volledig ingevuld gereedmeldingformulier, de volgende documenten worden aangeleverd, voordat het college tot uitbetaling van de subsidie kan overgaan; een factuur met specificatie en een kopie van een betaalbewijs waaruit blijkt dat de maatregel of activiteit is uitgevoerd en eventueel overige gevraagde bewijsstukken.
8. Het vastgestelde subsidiebedrag wordt binnen 6 weken na de vaststelling van de subsidie uitbetaald op het rekeningnummer van de aanvrager zoals vermeld op het gereedmeldingformulier of de aanvraag én als is voldaan aan de voorschriften zoals beschreven in de artikelen 8 en 13.
9. Het college kan afwijken van de in artikel 13, derde lid genoemde termijn als de aanvrager hiervoor een gemotiveerd verzoek indient.
10. Op de toegekende subsidie wordt geen voorschot verleend.

Hoofdstuk 3 Wettelijke bepalingen

Artikel 14 Nadere regels

Het college kan voor de uitvoering van deze verordening nadere regels vaststellen.

Artikel 15 Hardheidsclausule

Het college kan, in bijzondere gevallen, een artikel of artikelen van deze verordening buiten toepassing laten of daarvan afwijken, met uitzondering van de artikelen 1, 2, 3, 4 en 11 voor zover toepassing gelet op het belang van de aanvrager of subsidieontvanger leidt tot onbillijkheid van overwegende aard. Het van toepassing verklaren van dit artikel wordt gemotiveerd in het besluit.

Artikel 16 Inwerkingtreding en looptijd

Deze verordening treedt in werking op 1 januari 2019 en vervalt met ingang van het jaar waarvoor de raad geen bedrag als subsidieplafond in de gemeentebegroting heeft opgenomen.

Artikel 17 Citeertitel

Deze verordening kan worden aangehaald als:

“Verordening Duurzaamheidssubsidie Zoeterwoude 2019”.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Zoeterwoude gehouden op 13 december 2018 te Zoeterwoude,

de griffier,

de voorzitter,

G.J. Buijs

E.G.E.M. Bloemen

Bijlage 1 Duurzaamheidsmaatregelen

Algemene opbouw van subsidie

1. Het subsidiebedrag per woning bedraagt maximaal €2.500,-. Wanneer de woning gebouwd is voor 1945 is dit subsidiebedrag maximaal € 5.000,-. Alle combinaties van maatregelen zijn mogelijk.
2. Het laagste bedrag welke voortkomt uit het gesubsidieerd percentage, dan wel het vastgesteld normbedrag is de subsidie voor die specifieke maatregel. Echter, nooit meer dan het maximale bedrag per maatregel/groep maatregelen.
3. Als één of meer maatregelen uit tabel 3 in dezelfde aanvraag worden gecombineerd met één of meer maatregelen uit tabel 2 wordt de subsidie van de maatregel(en) in tabel 3 verdubbeld tot een maximum van € 1.000,-.
4. Voor woningen welke zijn gebouwd voor 1945 geldt een verdubbeling van het maximale bedrag naar € 2.000,- voor maatregelen in tabel 1.
5. Voor woningen welke zijn gebouwd voor 1945 geldt een verdubbeling van het normbedrag bij de maatregel 'raamisolatie'.
6. Een eerder vastgestelde subsidie op basis van deze verordening wordt in mindering gebracht op het maximaal toe te kennen subsidiebedrag van €2.500,-, danwel € 5.000,- bij woningen gebouwd voor 1945 en op het maximaal toe te kennen subsidiebedrag per maatregel.

Tabel 1 Energiebesparende maatregelen

Isolatiemaatregel	Specifieke voorwaarden per maatregel Isolatie-waarden R _d in m ² K/W U in W/m ² K	Gesubsidieerd percentage voor de isolerende materialen. Wanneer de werkzaamheden worden uitbesteed, is dit inclusief direct gerelateerde arbeid	Vastgesteld normbedrag per m ²	Vastgesteld maximaal bedrag per maatregel
Bodem-isolatie	R _d ≥ 3,5) ¹	25%	€ 10,-	€ 1.000,-/ € 2.000,-) ⁴
Gevel-isolatie	R _d ≥ 3,5) ¹	25%	€ 30,-	€ 1.000,-/ € 2.000,-) ⁴
Vloerisolatie (eventueel met bodemfolie)	R _d ≥ 3,5) ¹	25%	€ 10,-	€ 1.000,-/ € 2.000,-) ⁴
Spouwmuur-isolatie	R _d ≥ 1,1) ¹	25%	€ 10,-	€ 1.000,-/ € 2.000,-) ⁴
Dakisolatie	R _d ≥ 3,5) ¹	25%	€ 20,-	€ 1.000, € 2.000,-) ⁴
Raamisolatie; HR++-glas	U ≤ 1,2) ¹	25%) ²	€ 35,-/€ 70,-) ³	€ 1.000,-/ € 2.000,-) ⁴
Raamisolatie; triple glas	U ≤ 0,8) ¹	25%) ²	€ 45,-/€ 90,-) ³	

1: Bij woningen welke zijn gebouwd voor 1945 geldt dat afgeweken kan worden van de gestelde isolatiewaarden, mits aantoonbaar gemaakt wordt dat een grotere waarde R_d of kleinere waarde U niet mogelijk is.

2: Bij raamisolatie heeft de direct gerelateerde arbeid enkel betrekking op het plaatsen van het glas in het kozijn.

3: Bij woningen welke zijn gebouwd voor 1945 geldt een verdubbeling van het normbedrag naar € 70,-/€ 90,- per m².

4: Bij woningen welke zijn gebouwd voor 1945 geldt een verdubbeling van het maximale bedrag naar € 2.000,- per maatregel.

Tabel 2 Installatietechnische/ Duurzaam energieopwekkende maatregelen

Maatregel	Specifieke voorwaarden per maatregel	Gesubsidieerd percentage) ²	Vastgesteld normbedrag per eenheid of maximum bedrag) ²	Vastgesteld maximum bedrag
Zonnepanelen (eigen dak)	Bestemd voor de rechtstreekse energievoorziening van de eigen woning. De zonnepanelen worden geplaatst binnen de kadastrale contouren van de woning of Vereniging van Eigenaren.	15%	€ 0,25 per Wattpiek	
Zonnepanelen (op niet eigen dak)	Bestemd voor de rechtstreekse energievoorziening van de eigen woning via de postcoderoosregeling. Het dak van het gebouw waar de zonnepanelen geplaatst worden bevindt zich in de gemeente Zoeterwoude.	15%	€ 0,25 per Wattpiek	€ 1.000,-
Zonneboiler		25%		€ 1.000,-
Lucht/water Warmtepomp	≤ 70 kW thermisch aansluitvermogen	25%		€ 1.000,-
Water/water Warmtepomp	≤ 70 kW thermisch aansluitvermogen	25%		€ 1.000,-
Grond(water) Warmtepomp	≤ 70 kW thermisch aansluitvermogen	25%		€ 1.000,-
Hybride Warmtepomp	≤ 70 kW thermisch aansluitvermogen	25%		€ 1.000,-
Warmtepompboiler		25%		€ 1.000,-

Tabel 3 Maatregelen rondom het afgiftesysteem

Maatregel	Specifieke voorwaarden per maatregel	Gesubsidieerd percentage) ¹	Vastgesteld normbedrag per eenheid) ¹	Vastgesteld maximum bedrag) ¹
Infraroodverwarming	Inclusief elektra werk ten behoeve van het aanbrengen van de maatregel. De infraroodverwarming wordt als bijverwarming geplaatst.	25% of 50%	€ 0,10 per Watt vermogen of € 0,20 per Watt vermogen	€ 500,- of € 1.000,-
Zeer lage temperatuurverwarming; Vloer, plafond en wand	Maximale aanvoertemperatuur van 40 graden Celsius Inclusief leidingwerk ten behoeve van het aanbrengen van de maatregel.	25% of 50%	€ 15,- per m ² of € 30,- per m ²	
Zeer lage temperatuurverwarming; radiatoren/convectoren	Maximale aanvoertemperatuur van 40 graden celsius Inclusief leidingwerk ten behoeve van het aanbrengen van de maatregel	25% of 50%	€ 75,- per stuk of € 150,- per stuk	

1: Als één of meer maatregelen uit tabel 3 in dezelfde aanvraag worden gecombineerd met één of meer maatregelen uit tabel 2 wordt de subsidie van de maatregel(en) in tabel 3 verdubbeld tot een maximum van € 1.000,- per maatregel.

Tabel 4 Klimaatbestendige maatregelen

Doel meer regenwater vasthouden door middel van;	Maatregel	Specifieke voorwaarden per maatregel	Gesubsidieerd percentage	Vastgesteld normbedrag per eenheid of maximaal bedrag	Vastgesteld maximum bedrag
Vertragen hemelwaterafvoer	Groen dak		25%	€25,- per m ²	€ 1.000,-
	Geveltuin	>20 cm breed en toestemming van eigenaar	25%	€25,- per m	
Afkoppelen hemelwaterafvoer	Aansluiten regenpijp op regenwaterriool	Indien gescheiden stelsel aanwezig is	25%	€ 30,- per strekkende meter	€ 250,-
	Regenton	≥ 100 liter	25%		€ 50,-
	Regenton	≥ 250 liter	25%		€ 100,-
	Regenwateropvang voor toiletdoorspoeling en/of wasmachine	Filter	25%		€ 250,-
Verwijderen van verhard oppervlak	Huidige verharding vervangen door waterbergende of waterdoorlatende (semi)verharding	Vervangen door waterdoorlatende tegels, grind, boomschors, schelpen of gelijkgesteld materiaal Waarbij ook de doorlatendheid van het water onder deze laag niet wordt belemmerd	25%	€ 5,- per m ²	€ 1.000,-
	Verwijderen verhard oppervlak en bodem verbeteren	Vervangen door beplanting	25%	€10,- per m ²	